

פרוטוקול מס' 337

פשיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט
מיום ב', יט' באייר תשל"ג - 21.5.73, שעה 9.00

נכחו:

חברי הוועדה:

- י. גולדשמידט - היו"ר
- א. אנקוריון
- ש.ז. אברמוב
- ס. ביבי
- ב. הלוי
- ג. האוזנר
- י.ה. קלינגהופר
- י. קורן

מוזמנים:

- א. ירין - המשנה למען המשפטי לממשלה
- י. קרפ - משרד המשפטים

מזכירת הוועדה:

ד. מלחי

רשמה:

ח. ביתן

סדר היום:

חוק סדר הדין הפלילי (תיקון מס' 2),
תשל"ב-1971 (נוסח לבן, סעיפים 1-7).

היו"ר י. גולדשמידט: אני פותח את הישיבה.
חוק סדר הדין הפלילי (תיקון מס' 2),
תשל"ב - 1972

היו"ר י. גולדשמידט: ועדת המשנה דנה בחוק זה במשך ארבע ישיבות, ולפניכם גם הנוסח הלבן שהוכן על-ידי נציגי משרד המשפטים לאור הדיונים בוועדת המשנה.

מלבד דיווח על דברים שנשתנו בנוסח הלבן לעומת הנוסח הכחול נעמוד בעיקר על הדברים בהם לא היתה הסכמה כללית בוועדת המשנה.

סעיף 1

היו"ר י. גולדשמידט: לפעשה בסעיפים 1 עד 7 לא היו ויכוחים של ממש, אך ברצוני לעמוד בכל זאת על שינוי שהכנסנו בסעיף 1. בנוסח הכחול נאמר שהצהרת השוטר צריכה להיות נתמכת על-ידי הצהרה בשבועה או בהן צדק, ובנוסח הלבן פדובר רק על שבועה של שוטר.

חבר-הכנסת ארזי הציע להגביל את תקופת המעצר הנזכרת בסעיף זה לחמישה-עשר יום, וגב' קרפ תפביר מדוע לא נתקבלה הצעה זו בנוסח שלפנינו.

ג.ה. קלינגהופר: לסדר - יש אפשרות להעביר את כל הסמכות לוועדת המשנה בהתאם לתקנון, אך אם איננו משתמשים באפשרות זו אני מבקש שיינתן לנו הסבר כללי לגבי מטרת החוק, ולא, לא נוכל לדון בסעיפים שהיו שנויים בפחלוקת בוועדת המשנה ולהכריע בהם. צריך שנדע את הרקע של מכלול ההצעה.

היו"ר י. גולדשמידט: אני חושב ששאלה זו פנירה והיא יכולה להתפלא. אני רק תפביר שתפיד עומדים אנו בפני הבעיה של הבאת עניינים שנויים בפחלוקת לפליאת הוועדה, או של חזרה על כל הדיון שהיה בוועדת המשנה - בפליאת הוועדה, אך אם נקבל עכשיו דברי הסבר כללים לגבי מטרת הצעת החוק, נוכל להיענות לשאלה זו.

הצעת חוק זו אינה דנה בנושא אחד בלבד, אלא היא טעלה מספר נושאים. נשמע פפי גב' קרפ דברי רקע כלליים.

י. קרפ: הפכנה המשותף היחיד בין כל ההצעות הכלולות בחוק זה הוא שהן פרי הצעת הוועדה לסדר הדין הפלילי בראשות השופט לנדוי. הנושאים העיקריים בהם דן חוק זה הם אלה: הסדרת ענין מתן צו מעצר לגבי אדם שאי-אפשר להביאו לפני שופט, כי עדיין לא נתפש, או שהוא רק חשוד ואין סיבת לעצור אותו בלי צו מעצר. לפעשה זו סמכות שהיתה קיימת גם בעבר, אך משום מה היא בוטלה ולא הוכנסה לחוק סדר הדין הפלילי. היא הוכנסה רק לתקנות, והסתבר שיש ספק אם הן אינטר-וירס. לכן הוצע להעביר את הסמכות לחוק, ויש מספר תיקונים טכניים הנובעים מכך.

ענין שבי שחוק זה מסדיר הוא ענין הערר על שחרור בערובה. כיום כאשר אדם מבקש שחרור בערובה, ובית המשפט מחליט לשחרר אותו למרות שהתביעה מגישה ערר, יש מצב בו משחררים את מי שהיה עצור עד לבירור הערר, ובשלב כזה יכול החשוד לסכל את פעולות המשטרה בחקירה או לפעול בצורה כלשהי שאותה רוצים למנוע על-ידי החזקתו במעצר. לכן אנו אופרים כי לפי בקשת היועץ המשפטי לממשלה או תובעים אחרים בדרג מסויים יוכל בית המשפט להאריך את המעצר לפי 48 שעות, וזאת מתוך הנחת שבמשך פרק זמן זה יישמע הערר ויוחלט אם לשחרר את העציר או להשאירו בכלא.

י. קרפ:

דבר נוסף שהצעת החוק עוסקת בו הוא
חיוב התביעה לערוך בכתב עדות שהיא מתכוננת להביא לפני בית המשפט,
וזאת כדי לאפשר להגנה לעיין באותה עדות. עד עכשיו יכולה היתה הסנגוריה
לעיין רק במה שכתוב, ואם הציעה התביעה להזמין עד בלי שהדבר היה כתוב,
הרי שהסנגוריה לא היתה יכולה לדעת מראש מה עומדת התביעה להעיד. חובת
זו הנוצעת בסעיף 70(ב) לחוק המקורי חלה רק על העניינים המהותיים, ולא
על עניינים פורמליים.

הסדרת תפיסת נאשם שלא התייצב להמשך
משפטו - כיום יש הסדרים לגבי נאשם שקיבל כתב אישום ולא התייצב לישיבה
הראשונה של בית המשפט. החוק מאפשר לדון אותו בהעדרו, אך אינו מאפשר
להטיל עליו מאסר שלא בנוכחותו. הסתבר שנאשמים מנצלים חלל ריק שנוצר
בחוק. הם מופיעים לישיבה הראשונה, אבל אחר-כך אינם מופיעים, ולכן
אי-אפשר לשפוע ראיות, והתוצאה היא שאנשים הבאים למסור עדות שבים כלעומת
שבאו. לכן מוצע שתהיה אפשרות לדון אותו בהעדרו, אם התברר לבית המשפט
שקיבל את ההזמנה ולא הופיע. מה שבית המשפט אינו יכול לעשות הוא לגזור
את הדין בהעדרו של הנאשם. הוא יכול לשפוע את הראיות, אבל כאשר הוא
מגיע לשלב של גזירת הדין יש צורך לדאוג שהנאשם יהיה נוכח.

יחד עם זאת דואגים אנו לשורת תקנות
לטובת הנאשם, לפיהן הוא יוכל להגיש בקשה לביטול הדיון שהיה בהעדרו,
אם היתה סיבה פנימה לאי-הופעתו. במקרה כזה שומעים את המשפט מחדש.

השינוי העיקרי, ואולי החשוב ביותר,
שמציעה ועדת המשנה הוא ענין טענת האליבי. זו הסנונית הראשונה בסדרת
הצעות הבאות לייעל את הדיון בפובן זה שבית המשפט יידע מראש מה עומד
הנאשם לטעון. במקום שהדיון יתנהל בצורת משחק פחבואים אנו מציעים הסדר
שיאפשר לשופט לדעת מראש על מה עומד הנאשם לבסוף את גירסתו. כרגע מתייחסת
הצעה זו לטענת אחת בלבד, והיא טענת האליבי. כלומר, תהיה חובה על הנאשם
לטעון מיד טענה זו, ואם לא יעשה כן, לא יוכל להשמיע טענה זו אלא באישור
בית המשפט שיינתן מטעמים מיוחדים. הוראות כאלה קיימות באנגליה,
בסקוטלנד ובארצות אחרות, ואיננו מחדשים משהו בנדון.

קיימת גם סידרה של תיקונים קטנים
הבאים להקל על הנאשם בפרוצדורה הפלילית. מוצע, שאם מזכה בית המשפט את
הנאשם בפסק-דין פנוסק, הוא יהיה חייב להודיע מראש לנאשם כי זיכה אותו,
וזאת כדי לא להשאיר את הנאשם בצפייה לדעת מה פסק-דינו. זה לא נקבע
לגבי הרשעה, אלא רק לגבי זיכוי, אבל למעשה הנאשם יוכל להכין שאם-השופט
אינו מודיע מראש על זיכוי פירוש הדבר שמדובר בהרשעה.

באפשרות מתן הניסוקים בכתב יש חלוקה
חדשה וברורה יותר של האפשרויות העומדות לרשות בית המשפט לשם ספירת
הודעה לנאשם במקרה של זיכוי. הוא יוכל לפסור לו הודעה זו מיד או תוך
30 יום.

י.ה. קלינגהופר: האם לא כתוב בחוק שצריך לנסק זיכוי?

י. קרפ: זה כתוב בחוק, אבל לגבי הנסקה אין שינוי.
אין כאן פסור סמתן ניסוקים.

היור"י. גולדשמידט: בסעיף 1 הציע חבר-הכנסת ארזי להגביל
את התקופה בה אפשר להפעיל את הצו, לפשל,
ל-15 יום. לא ביצעה המשטרה את הצו תוך תקופה זו יפוג תקפו. הכוונה היתה,
כנראה, שלא יהיו בידי המשטרה צווים תלויים ועומדים נגד אנשים ושאותם
תוכל לשלוף לעת פצוא, אף-על-פי שהתישנו מזמן. אם פנקסים משופט להוציא
צו כזה, הרי זה כאשר יש צורך אקטואלי דחוף בכך וכשיש סיבה קונקרטיה
המחייבת את הדבר, ואין צו כזה צריך להיות שפור בתיקים לפשך זמן בלתי
פוגבל. אני מביא ענין זה להכרעת מליאת הוועדה, אם כי רוב ועדת המשנה
לא קיבל את דעת חבר-הכנסת ארזי.

ג. תאוזנר: נראה לי לא מביר שאפשר יהיה לפשטרה להחזיק
איזה שוט של צו פעצר נגד אדם, והיא תוכל,
אולי במקרים רבים, להשתמש בו בתור אמצעי לחץ, בלי שהצו מתבצע. זה עלול

ג. האוזנר:

לפתוח פתח לתופעות בלתי רצויות. אם יש סיבה לעצור אדם, הרי זה בדרך-כלל ענין דחוף, כגון שהעבירה היא כה חסורה שאי-אפשר לתת לנאשם להסתובב חופשי, או שהדבר מסכן את המשך החקירה או את הציבור. צו המעצר אינו יכול להיות תקף לתקופות ארוכות. לכן נראה לי שיש לחשוב בפיוון זה על מנת למנוע שימוש לרעה בצווי מעצר. רצוי להגביל את תקפות צו המעצר לזמן סביר, ואם לא ביצעה המשטרה את הצו תוך זמן סביר - וזה יכול להיות רק מפני שלא מצאה את האיש, כי אינני יכול לראות עילה אחרת - עליה לבקש צו חדש. הייתי גורס מגבלת זמן של 15 יום.

ב. הלני:

אני רואה שוועדת המשנה ביטלה את ענין ההצהרה בהן צדק. ענין ההצהרה בהן צדק מופיע בכל החקיקה שלנו. הדבר חשוב בפרט לגבי יהודים אדוקים שאינם נשבעים עקרונית, אך זה אמור גם לגבי אנשים אחרים. יש גורמים שלפי דיני ישראל כל שבועה היא שבועה לשווא, ולכן הם מעדיפים להצהיר הצהרת הן צדק. החוקים המנדטוריים, גם באנגליה וגם בארץ-ישראל, היו מבוססים תמיד על העיקרון שלהצהרת הן צדק ולשבועה יש אותה תוצאה משפטית. אם כן, לשם מה החידוש הפתאומי הזה? כל זמן שלא יצביעו על איזה תקדים אני מניח שאין שום יוצא מן הכלל בענין זה, וזה יהיה החריג היחיד. ביטול ענין ההצהרה בהן צדק גם פוסל את השוטרים הדתיים שאינם נשבעים.

לנקודה שהעלה חבר-הכנסת האוזנר -

עקרונית אני תומך בנקודה זו. הסעיף נותן חופש מירבי למשטרה לפנות לבית משפט ולהצהיר שיש יסוד להאמין כי פלוני עבר עבירה מסויימת, ובמקרים כאלה אין כמעט ברירה לשופט אלא לתת צו מעצר, כי אין לו סיבה לא לתת את הצו. סעיף זה, כפי שהוא מנוסח עכשיו, מאפשר גם שימוש כזו: המשטרה מצטיידת בצווי מעצר בתיקים ואינה משתמשת בהם מיד, וכך היא רק צוברת צווי מעצר נגד אזרחים חשודים. לאור הנוסח המוצע אפשר לומר כי אין זה שימוש לרעה בסעיף, משום שהחוק מאפשר למשטרה לצבור צווי מעצר לכל צדה שלא תבוא, ואם האזרח מסתכסך עם המשטרה או עם השלטונות, או שאינו מוצא חן בעיני מישור, יוכל השוטף לשלוף את הצו ולעצור אותו על-יסוד הצו. כלומר, תיתכן אפשרות לעצור אדם ב-1980 על סמך צו שניתן ב-1973. אינני מאמין שהממשלה מתכוונת לכך, אך הסעיף בנוסחו הנוכחי מאפשר זאת.

ישנה גם אפשרות מציאותית יותר: נניח שהמשטרה פותחת תיק בקשר לעבירה שבוצעה. למשטרה יש אפשרות לגיטימית לבקש צו מעצר לפי ראותה, בלי ידיעת החשוד, ולהמשיך בחקירה בלי שהחשוד יודע שתלוי נגדו צו מעצר. ביום בהיר אחד היא שולפת את הצו ועוצרת את האיש. לדעתי, צריך להיות קשר הדוק בין קבלת צו מעצר לבין ביצועו. אם החשוד נמצא בארץ ואפשר לעצור אותו, יש לעצור אותו בו ביום, ולא תוך 15 יום. גם אין מפרטים בסיפה באיזו עבירה מדובר, ודי שיהיה חשש כי האיש עבר עבירה.

סעיף קטן (א) אינו מוגבל לתקופה של 15 יום, אלא הוא חל עד סוף המשפט. אם הוגש כתב אישום, מתחיל המשפט, ואז נשאר המעצר בתקפו עד למתן פסק הדין, אלא אם במהלך המשפט מסחרר בית המשפט את החשוד בערבות. אשר למעצרים לפני הגשת כתב אישום, יש תקופות מקסימליות: הצו צריך להיות מוגבל לתקופה שלא תעלה על 15 יום. בוועדה המשותפת של ועדת השירותים הציבוריים וועדת החוקה, חוק ומשפט אמרנו שלגבי צעירים תקופת המעצר צריכה להיות עוד יותר מוגבלת, ודיברנו אז על 10 ימים במקום 15 יום. מה שמוצע בחוק זה הוא שסעיף שלפני התחלת המשפט, יהיה בלתי מוגבל, וזה מוצדק, וגם סעיף קטן (ב), החל על השלב בקשר לתקופת המעצר, וכאן אפשר להתייחס לצו מעצר לתקופה שלא תעלה על 15 יום; והגבלה בקשר למועד ביצוע הצו. אפשר לכלול שתי הגבלות אלה בנוסח אחד: צו המעצר יכול להסמיך לעצור אדם רק לתקופה מסויימת, ותקופת המעצר לא תעלה על תקופה מסויימת. בכך אנו קובעים שני מועדים.

אני מצדד בהצעה שבית המשפט יקבע את
פרק הזמן בו אפשר להביא את האדם למקום

י.ה. קלינגהופר:

המעצר.

כלומר, להגביל את תוקף הצו הזה.

היו"ר י. גולדשמידט:

י.ה. קלינגהופר:
אלא שכהנחיה הייתי מציע לכתוב כי
בית המשפט יחייב ביצוע הצו בשהירות
האפשרית, על-מנת שהמסורה לא תחכה עד המועד האחרון שנקבע. אם כן,
קודם כל יש לומר שהמסורה צריכה לפעול בזריזות, לפי הנסיבות, לביצוע
הצו, אך יחד עם זאת צריך לקבוע הגבלה: לא יותר מתקופה מסויימת.

היו"ר י. גולדשמידט:
הועלו כאן מספר דברים: השמטת ענין
ההצהרה בהן צדק. גם אני תסתי על השמטה
זו, וכנראה, זו השמטה בטעות. לכן אני מציע שנחזיר למקומן את המלים
"או בהן צדק" אחרי "בהצהרה בשבועה", כפי שזה היה כתוב בנסח הכחול.
איש לא הציע להשמיט מלים אלה בוועדת המשנה, וגם לו היתה הצעה כזאת,
הרי דבריו של חבר-הכנסת הלוי היו משכנעים שאין ללכת בדרך זו.

בעקבות הערת חבר-הכנסת ארזי בוועדת
המשנה הוצע כאן להגביל את סעיף קטן (ב) לתקופה מסויימת. חבר-הכנסת
ארזי הציע הגבלה של 15 יום. חבר-הכנסת האוזנר נוטה לתקופה כזאת.
חבר-הכנסת קלינגהופר שכלל הצעה זו והציע לכתוב שהצו יבוצע במהירות
האפשרית ולא יאוחר מתקופה מסויימת לאחר הוצאתו.

י.ה. קלינגהופר:
הייתי מציע לקבוע תקופה של חדש ימים,
כי ענין הזריזות מאזן את הדברים. ייתכן
שהחשוד נמצא בחוץ-לארץ או שיש קשיים או בטייביים אחרים להביאו למעצר
תוך 15 יום.

היו"ר י. גולדשמידט:
חבר-הכנסת הלוי העלה שאלה נוספת בדיון
זה: לכמה זמן מותר להחזיק את העצור
במעצר לפי הצו שהוצא. בניגוד לסעיף הקיים הדין בשלב שלאחר הגשת כתב
האישום, מדובר בסעיף קטן (ב) שלפנינו בשלב שלפני הגשת כתב האישום,
והשאלה היא אם בחקיקה הקיימת יש כבר הוראה הסגבילה את תקופת המעצר
בלאו הכי, בלי שיש צורך לומר כאן את הדבר בפירוש.

א. אנטוריון:
אני מבין את עמדת חבר-הכנסת קלינגהופר
ואת עמדת חבר-הכנסת הלוי, אך מצד אחד
אני חושש שהחידה שהובעה כאן היא בלתי מבוססת. אני מבין שמעייפים 16
ו-17 לפקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחפוש) (נוסח חדש) - תקפים. אם
כן, ענין הגבלת השופט במה שהוא יכול להחליט מוסדר באותם מעייפים
בחוק שאינם מתבטלים, והחוק שאנו מתקנים כאן קובע רק את הפרוצדורה
הראשונית שמוכרחים להביא את האדם לפני השופט תוך 48 שעות. בדרך-כלל
נכון שאם המסורה רוצה להיטפל למישהו - אם לומר זאת בצורה גסה - היא
יכולה להחזיק אותו 48 שעות, אבל היא מוכרחה להביאו לפני השופט תוך
פרק זמן זה. פרוצדורה זו קיימת שנים רבות, ועם כל התקלות שארעו פה
ושם איני חושב שצריך לשנותה, כי יחד עם השמירה על זכותו של אדם שנעצר
צריכים גם לדאוג לכך שאלה אשר צריכים לעצור אנשים כדי להביאם לדין -
יוכלו לעשות זאת תוך זמן סביר ובצורה סבירה, ואינני רואה מקום לקבוע
כאן הגבלה בזמן. השופט אינו קובע תקופה של 15 יום באופן אוטומטי,
אלא הוא שומע את הנאשם, ואם הוא מחליט על 10 ימים, יש אפשרות להגיש
ערר. לכן נראה לי שהמלאכה שנעשתה בוועדת המשנה היא מלאכה טובה, ואני
תומך בסעיף כפי שהוא מוגה לפני מליאת הוועדה.

י.ה. קלינגהופר:
האם אתה בעד זה שהמסורה תחזיק בידיה
את צו המעצר "שינה-דיה" ושהיה
איום תמידי המרחף על ראש האדם? האם לא צריך להגביל מבחינת הזמן את
תוקף צו המעצר?

א. אנטוריון:
אם הענין הקונקרטי הוא שהצו יהיה מוגבל
עד לתאריך בו צריך להוציאו לפועל, ואם
עבר הזמן צריך לחדשו - אינני מתנגד לתיקון כזה.

י.ה. קלינגהופר:

אני מציע בכל זאת לקבוע פרק זמן מסויים, במסגרת המקסימום הקבוע בחוק, כדי שלפי הגטיבות יוכל בית המשפט להחליט אם יש לעצור את האיש ל-3 ימים או ל-20 יום.

ב. הלוי:

אני רוצה להכניס תיקון אחד בדברים שאמרת קודם. ענין התקופה מביצוע המעצר ואילך מוסדר בסעיף 26 לחוק המקורי האומר: "ניתן צו מעצר ואין בו או בחוק זה הוראה אחרת, יעמוד בתקפו עד לסתן פסק הדין". אם כן, זה רק ענין של גיטוח מדוייק. יש לכתוב כאן: "ניתן צו מעצר לפי סעיף 26(א)", אבל זה דבר פורמלי ולגופו של ענין זה הוסדר. נשאלת השאלה רק מתי לבצע את צו המעצר, ובקשר לכך היו הצעות שונות. השופט יוכל להשתמש בשיקול דעתו, בהתאם לנסיבות שיוסברו לו על-ידי השופט, במסגרת המקסימלית של החוק.

י.ה. קלינגהופר:

סעיף 6, המתקן את סעיף 26 לחוק המקורי, מתייחס לפרק הזמן שלאחר עצירת האדם, בעוד שענין הזריזות שאותו אני מציע מכוון לזמן שלפני עצירת האדם.

ג. האוזנר:

אני רוצה לנסות לשכנע את חבר-הכנסת קלינגהופר לוותר על כך שהשופט עצמו יגביל את תוקף הצו, וזה מטעם מעשי ופרגמטי מאד. דברים אלה באים בדרך-כלל לפני השופט או בהפסקה או בבוקר, וזה כמעט שגדתי. אם נלך בדרך המוצעת, או שהשופט לא ישים לב לענין, או שנטייל עליו עומס מיותר. גם המשטרה אינה יודעת אם תצליח לעצור את החשוד תוך יום או שלושה ימים. לכן טוב יותר שנכתוב, כפי שהציע חבר-הכנסת קלינגהופר בהתחלה, כי המשטרה תפעל בזריזות ובמהירות האפשרית, ומכל מקום כעבור 30 יום או כעבור כל תקופה אחרת שנמכים עליה הצו יתבטל אם לא בוצע עד אז. הנסיון שיש לנו מהמסבנות הריקות המושארות למילוי - אינו כל כך מעודד, לצערי, וזו גם עבודה מיותרת שאנו מטילים על שופט להאריך את התקופה הדרושה לביצוע הצו.

י.ה. קלינגהופר:

אם זה מסבך את הענין, אני מוותר על ההצעה.

היו"ר י. גולדשמידט:

השאלה העומדת לפנינו היא אם להגביל וכיצד להגביל את תוקף הצו הזה.

א. ידין:

כאמור, את המלים "בהצורה בשבועה" יש להחזיר למקומן, אבל אין זה מהמקרים המחייבים את האדם להישבע או למסור הצהרה בהן צדק, אלא זה ענין של דשות או תנאי למשהו.

חבר-הכנסת הלוי הזכיר את סעיף 26

המסדיר את ענין התקופה. רשמתי לפני שאולי צריך להגביל את סעיף 26 לחוק הקיים, שהוא עכשיו סעיף קטן (א), לסעיף 20(א) ואת 26(ב) ל-20(ב), כי זה משנה לומר בהתחלה שצו המעצר יעמוד בתקפו עד סוף המשפט, אלא אם יש הוראה אחרת בחוק, ואותה הוראה תבוא תיכף בסעיף קטן (ב). מבחינת הארכיטקטורה נדמה לי שיותר ברור להגביל את סעיף 26(א) לסעיף 20(א) ואת סעיף 26(ב) לסעיף 20(ב), אולם אין זה משנה מבחינת התוכן.

במה שנוגע לתקופה, אני רוצה להפיג את

הרושם שסעיף זה עשוי לאפשר למשטרה לאגור צווי מעצר בתיקים במשך עשרות שנים. אני חושב שאין צורך להציג את הדברים בצורה חשדנית כזאת. זה נראה לי מוגזם. כמוכן, אפשר לתאר תמיד אפשרויות שונות, אך זה לא נראה לי כנימוק שעליו אפשר לבסס הצעה. המשטרה אינה חשודה עלינו שתשתמש בסעיף המוצע בתור מכשיר שכזה.

במה שנוגע לתקופה עצמה, עקרונית לא

הייתי רואה אסון בקביעת תקופה מסוימת כאן, אך איני רוצה לנקוט עמדה בענין זה בלי להתייעץ עם התביעה הכללית או עם המשטרה, כי אינני יודע מה המציאות בתחום זה. מכל מקום אנו יכולים לרשום לפנינו שנחזור לענין זה. דבר אחד ברור לי - אין זה ענין של זריזות או של הפעלה בהקדם

א. ידין:

האפשרי. המשטרה אינה הולכת להוציא צו מעצר כאשר אינה רוצה לעצור אותו אדם, ויש להניח שהיא פועלת בהקדם האפשרי. קורה שאין לה די כוח אדם לשלוח לחפש את האיש, ואולי היא יודעת מראש שדרושים לה חדשים כדי לאתר את החשוד. אין ספק שאין להטיל על השופט לקבוע תקופה מדי פעם, ואם יש בכלל מקום לקבוע בחוק תקופה מסויימת, הרי זו צריכה להיות תקופה סטנדרטית, אלא אם כן קבע השופט תקופה אחרת. כלומר, השופט יוכל לקבוע תקופה קצרה או ארוכה יותר, אבל גם אם לא קבע כלל תקופה - וזה, כמו בן, ייתכן מאד - תחול ההוראה שתקבע תקופה מסויימת. אני כשלעצמי חשבת על תקופה של לא פחות משה חדשים, כי מה הטעם שהשוטר יפנה לשופט מדי שבועיים, יישבע שוב ויבקש צו מעצר כי טרם נמצא האיש? אולם כפי שאמרתי כבר לא הייתי רוצה לנקוט עמדה קונקרטי בליי לברר ענין זה פעם נוספת.

ג. האוזנר:

אולי אפשר להציע למשטרה שייאמר בחוק כי אם לא תצליח לבצע את הצו תוך 30 יום יהיה רשאי השופט, לפי בקשת המשטרה, להוציא את הצו לתקופה ארוכה יותר. בכל אופן זו אחת האפשרויות.

היו"ר י. גולדשמידט:

אני רואה שיש בכל זאת נסיה ללכת בכיוון של הגבלה בנקודה זו. אשר להיקף המגבלה וצורתה, תחליט הוועדה על כך לאחר שתקבל חוות דעת מהמשטרה באמצעות פרופ' ידין.

א. ידין:

חבר-הכנסת הלוי העיר על כך שכתוב "עבירה" באופן כללי, כלומר, די שיהיה חשש כי האיש עבר עבירה. אני מוכן לבדוק גם את האפשרות לסייג ענין זה בכך שלשוטר יש לא רק יסוד להניח כי עבר עבירה, אלא יש לו גם יסוד להניח שצריך לעצור אותו.

ב. הלוי:

אני חושב שזה צריך להיות מנוסח בהתאם לסעיף 21.

א. ידין:

אינני מציע לנגוע בסעיף 21. נראה לי שהקשר בין העבירה שיש יסוד שביר להניח כי האיש עבר לבין המעצר - הוא קצת רופף, כי העבירה כשלעצמה עדיין אינה מצדיקה את המעצר. לכן יש להוסיף בסעיף 20(ב) אלמנט כלשהו שיסביר מדוע צריך לעצור אותו עברייני. יש לתת להוראה זו צביון קצת יותר מתון, ולא פל כך גורף. אנחנו עוד נחזור לענין זה.

ב. הלוי:

אני מפנה את השומת לבכם לסעיף 22 לחוק הקיימים, שאותו מתקנים בסעיף 3 להצעת החוק. בסעיף 22 כתוב "צו מעצר יבוצע על-ידי שוטר... ומותר לבצעו בכל מקום ובכל עת". אם לא נוסיף הגבלה כלשהי, הרי יש כאן הוראה פוזיטיבית שאפשר לבצע את הצו בכל עת.

היו"ר י. גולדשמידט:

יש צורך בתיקון גם בסעיף 22.

ב. הלוי:

יש לאפשר למשטרה לעשות מה שנחוץ כדי לסנוע עבירות, אך אין החוק צריך לאפשר לה לעשות מה שנחוץ לה. להשאיר צו מעצר בתיק במשך שלושים יום כאשר אפשר לעצור את האיש - זה גם כן לא טוב, כי הדבר מאפשר למשטרה יותר מדי נוחות על חשבון האזרח. בניח שהמשטרה חוקרת מישהו חקירה פתוחה, כפי שקוראים לזה המשפטנים. במקרה כזה חייב האיש להעיד, אלא אם הוא עצמו מעלה טענה של הפללה עצמית. בשלב מסויים צריך השוטר להזהיר ולומר לו כי הוא חשוד בעיני המשטרה שביצע עבירה ועל כן מאותו שלב ואילך אינו חייב להשיב על שאלות. אולם אם אנו מאפשרים למשטרה להוציא צו מעצר, שלא בידיעת האיש, עוד בתחילת החקירה, וצו זה מונח בתיק החוקר, הרי יש כאן דבר והיפוכו, או יותר נכון - התנגשות מסויימת. אם המשטרה הוציאה כבר נגדו צו מעצר, הרי שהוא חשוד בעיניה מלכתחילה. לכן צריך לומר לאיש המוזמן לחקירה במשטרה כי תלוי נגדו צו מעצר, אלא שאין יודעים באותו פרק זמן אם לבצע אותו או לאו. יש אפשרות לכתוב, כפי שהציע חבר-הכנסת קלינגהופר, שצריכים לבצע את הצו מיד.

היו"ר י. גולדשמידט:

כלומר, לא לשמור אותו בתיק.

ב. הלוי:

המסקנה היא, שאם מזמין השוטר את האיש למחרת הוצאת הצו, הוא יכול לחקור אותו רק כנאשם. הוא צריך לגלות לאיש שיש נגדו צו מעצר. אני מציע שנכתוב כי על המשטרה לבצע את המעצר ברגע שהיא יכולה לעשות זאת.

ג. האוזנר:

מה נוסח הצו?

א. ידין:

כתוב בצו שבית המשפט מצווה על מעצרו של האיש.

י.ה. קלינגהופר:

ברצוני להעיר הערה מסויימת בשולי הדיון: שמענו מפי חבר-הכנסת האוזנר, שיש לו נסיון רב בעניין זה, כי השופטים נוהגים לחתום על צווים כאלה חיש מהר בין הערביים, בהפסקות או בסוף הישיבה, ועלי לומר שזה לא מוצא חן בעיני כלל. עניינים אלה מאד חשובים, מאד כבדים. אם שוללים מאדם את חירותו האישית, ואפילו לתקופה מוגבלת, צריכים לעשות זאת בקפדנות יתרה ולהקדיש לכך מקסימום הזמן הדרוש, ולא לראות תפקיד זה כמשהו שולי לעומת שאר תפקידי השופט. על כן אני מבקש שייעשה משהו לשינוי מצב זה.

א. אנסוריון:

המצב אינו כלל כזה.

י.ה. קלינגהופר:

מכל מקום כך אני הבנתי את הדברים. אם אמנם כך הוא המצב, יואילו נא היו עצים המשפטיים להפנות את תשומת לב מנהל בתי המשפט לכך שהדבר עורר כאן מורת רוח.

היו"ר י. גולדשמידט:

הערת חבר-הכנסת האוזנר היתה הערת אגב קצרה, והוא ודאי לא התכוון להעלות כאן האשמה נגד בתי המשפט.

ב. הלוי:

זו אפילו לא היתה השמעת ביקורת, אלא תיאור המצב.

היו"ר י. גולדשמידט:

איני חושב שהוועדה יכולה ליזום פעולה כזאת על-פי הערת חבר-הכנסת האוזנר, אבל אני מציע שחבר-הכנסת האוזנר יטביר בעצמו למה התכוון בהערותו.

ג. האוזנר:

לא היתה לי כל כוונה להביע לא ביקורת ולא תרעומת על המצב הקיים. כאשר מקבל השופט הצהרה בשבועה מפי השוטר, אין הוא יורד באותו שלב לעומק העניין; הוא אינו יכול לרדת לעומק העניין. אין לפניו מה לחקור. מסתבר שהדבר נעשה באופן שגורתי, אבל לעציר עומדת הזכות לבקש בידור אותה בקשה. אף אם השופט נתן צו מעצר שלא בפני העציר, יכול העציר לבקש מיד להשמיע התנגדות לצו המעצר, ואז ניתנת, כמובן, האפשרות לחקור את השוטר או את האדם העוסק בחקירה, והשופט מתרשם אם יש עילה להמשיך במעצר. אולם בשלב הראשון זה אחד הדברים שהשופט מטפל בהם רק על-פי הצהרת המשטרה. סמילא שופטים עוסקים בכך, לפי נוחיותם, בהתחלת הישיבה או בהפסקות כדי לא להפריע לעבודה השוטפת, ואני חושב שטוב הם עושים. לא התכוונתי כלל לומר שמנסיוני או מידיעתי יש סיפול לא מעמיק או לא מתאים בבקשות לצו מעצר. אני מקווה שזה מניח גם את דעתו של חבר-הכנסת קלינגהופר.

י.ה. קלינגהופר:

אני מקבל ברצון הסבר נוסף זה.

ב. הלוי:

אני חושב שהיתה אי-הבנה של הדברים שנאמרו קודם. גם אני בדעה שהפרוצדורה של הוצאת צווי מעצר שלא בפני הנאשם היא קצרה בהכרח, ואין כל מקום לשנותה, להמליץ לשנותה או למתוח ביקורת על כך. כך זה צריך להיות. למה לבזבז זמן? מה יש לחקור? אם בא שוטר לפני שופט ומצהיר בשבועה שפלוגי עבר עבירה על סעיף מסויים והוא חשוד, הרי במקרה שהשופט שואל אותו על צטור מה הוא מבקש לעצור את האיש עונה השוטר, ובצדק, כי

ב. הלוי:

באותו שלב אין הוא יכול לגלות את היסודות הללו, אבל הוא מזהיר בהן צדק שיש לו יסוד סביר לנכס לעצור את האיש. כמובן, זה לוקח זמן קצר בדרך-כלל, ולא מפני שיש טיפול סרושל מצד השופט. זו הפרוצדורה הנבונה וכך גם תישאר, ואין כל מקום למתוח עליה ביקורת, אלא שלאור-מציאות מחוייבת זו צריכים אנו להגביל את תוקף הצו ולקבוע שהוא יבוצע מיד. צריך לומר, שאם שוטר הולך לבית המשפט לקבל צו מעצר, הוא מתחייב לעצור את האיש. אם אינו רוצה לעצור את האיש, אין הוא צריך לפנות לבית המשפט בעניין זה.

א. אנקוריון:

כמובן, אי-אפשר לחשוד בחבר-הכנסת קלינגהופר שרצה להוציא לעז על בתי המשפט, אבל הדברים שנאמרו כאן הם בגדר לעז. אני מכיר את המצב בעיר הגדולה ביותר בישראל, בחל-אביב, ואני יודע שמלאכתם של שופטים לפי סדר תורניות מסויים, גם בטיפול בצווי מעצר. השופטים שמלאכתם בכך מקדישים לעניין הצוים שעה-שעתיים בבוקר, לפני מהלך המשפטים הרגילים שלהם. זה הסדר המקובל. לפעמים השופט גם חוקר במקצת את השוטר. קורה שהמסורה מבקשת צו מעצר לקראת הצהריים, וגם אז נוהגים השופטים לטפל באותו עניין לפני כל משפט אחר שיש להם, אבל לפי אותה פרוצדורה. כולנו חרדים לזכויות האזרח, אבל אל לנו להיכנס לגוזמות שאין להן שחר.

י.ה. קלינגהופר:

אין כל כוונה לפגוע בכבודם של השופטים ובאינטגריות שלהם.

היו"ר י. גולדשמידט:

נפכם את סעיף 1 לאחר שנשמע את חוות דעת המשטרה באמצעות פרופ' ידין.

סעיפים 2-6

היו"ר י. גולדשמידט:

בסעיפים אלה אין הערות לוועדת המשנה.

ב. הלוי:

סעיף 3, המתקן את סעיף 22 לחוק המקורי, צריך להיות כפוף למה שנחליט בסעיף 1.

היו"ר י. גולדשמידט:

בסעיף 6 צריך לאזכר את סעיף 20(ב) ולא את סעיף 20(א).

הנחלט:

בסעיף 6 יאוזכר סעיף 20(ב), ולא סעיף 20(א).

סעיף 3, המתקן את סעיף 22 לחוק המקורי, יצוטח בהתאם להחלטה שתתקבל בסעיף 1.

לאשר סעיפים 2 עד 6 בכפוף לאסור לעיל.

סעיף 7

היו"ר י. גולדשמידט:

ועדת המשנה הרחיבה את חוג האנשים היכולים לערוך, כי לדעתה הטלת החובה על היועץ המשפטי לממשלה, פרקליט המדינה או פרקליט המחוז להיות נוכחים אישית בפעם ההחלטה - יש בה הכבדה רבה והיא עלולה לבטל את הערך המעשי של ההוראה.

ג. האוזנר:

אבל אם הממשלה עצמה לא ביקשה להרחיב את חוק האנשים היכולים למסור הודעה על רצונם לערוך, בנראה, המשטרה מוכנה להסתפק בסעיף המוצע בחוברת הכחולה.

היו"ר י. גולדשמידט:

נראה שהיה לוועדת המשנה שצריך להרחיב את חוג האנשים האלה לחוג התובעים כמשמעותם בסעיף 10(א)(1) לחוק המקורי (קורא את הסעיף), והממשלה הפכימה להרחבה זו.

אבקש לדעת מה הדין אחרי 48 שעות.
האם אחרי פרק זמן זה הערר עדיין

י.ה. קלינגהופר:

תלוי ועומד?

דברים אלה מתבצעים מהר מאד, וההנחה
היא שבדרך-כלל די בתקופה של 48 שעות.
אם קורה פעם אחת שתקופה זו אינה מספיקה, הרי מספידים שלב זה

א. ידין:

גניח שבית המשפט המחוזי החליט בערר
לשחרר את האיש. האם יוכל גם היועץ
המשפטי לממשלה לבקש לעצור את האיש ל-48 שעות?

י.ה. קלינגהופר:

זה רק בתנאי שהאיש מוחזק עדיין במעצר.

י. קרפ:

מה הדין במקרה שהאיש שוחרר אחרי
48 שעות?

י.ה. קלינגהופר:

אם האיש שוחרר, הרי שאין כבר ענין
של השהיית ביצוע, ואם כן סעיף 7 אינו

י. קרפ:

חל במקרה כזה.

אני רוצה להיות בטוח שהרחבת מסגרת
העותרים באה לפי בקשת הממשלה, ולא

ג. האוזנר:

לפי בקשת ועדת המשנה.

ועדת המשנה לא אנסה את הממשלה בענין
זה, אף-על-פי שאיני בטוח אם הממשלה

א. ידין:

עצמה היתה יוזמת תיקון זה.

כיוון שכתוב בסעיף "במעמד" נראה
היה לא מעשי לוועדת המשנה להגביל
סמכות זו ליועץ המשפטי לממשלה, לפרקליט המדינה או לפרקליט מחוז,
ולכן היא בדקה אפשרות להרחיב חוג זה. כאן הפנתה אותנו גב' קרפ
לסעיף 10 לחוק המקורי, ולאחר שבדקנו את רשימת התובעים האפשריים
החלטנו להצטמצם לסעיף קטן (א)(1)(א). היה דיון משותף, ברוח
קואליציונית טובה, וכך הגענו לנוסח שלפניכם, אולם איני יכול לומר
שגב' קרפ באה לוועדה עם הצעה כזאת בשם הממשלה.

היור' י. גולדשמידט:

לאשר את סעיף 7.

הנחלט:

הישיבה ננעלה בשעה 11.00.